22. desember 2016

Til Klima- og miljødepartementet

Felles svar på høring «Grønn konkurransekraft - rapport fra regjeringens ekspertutvalget for Grønn konkurransekraft»

Viser til Klima- og miljødepartementets utsending av "Grønn konkurransekraft - rapport fra regjeringens ekspertutvalget for Grønn konkurransekraft" på høring datert 8. november 2016 med høringsfrist 23. desember 2016. Norges Skogeierforbund, Statskog og NORSKOG gir med dette våre vurderinger til denne høringen. Høringssvaret omhandler de områdene fra rapporten som er mest relevante for vår næring.

Norges Skogeierforbund, Statskog og NORSKOG står for mer enn 95 prosent av den kommersielle avvirkningen av skog i Norge. Skog- og trenæringen har en omsetning på om lag 40 milliarder kroner, hvor førstehåndsverdien i primærleddet utgjør i overkant av 4 milliarder kroner.

Skogressursene i Norge representerer landets største høstbare volum av biologisk råstoff. Anvendelsen av skogressursene har derfor sterk innflytelse på karbonkretsløpet, samtidig som de er kilde til en lang og voksende rekke av sluttprodukter. Moderne foredling av skogressurser og restråstoffer fra landbruket kan avløse en lang rekke klima- og miljøbelastende produkter. Mange av disse er allerede kjent, andre er under utvikling eller foreløpig ikke påtenkt. For å kunne lykkes med å bygge kompetanse og arbeidsplasser i Norge knyttet til overgangen fra fossile til fornybare løsninger, trengs et omfattende samspill mellom offentlig og privat sektor både for å stimulere utviklingen av råvarekilden og for å bidra til nye anvendelser av denne.

Rammene for rapporten tar utgangspunkt i at klimaendringene akselererer og at Norge gjennom signering av Parisavtalen har forpliktet seg til å redusere sine utslipp med 40 prosent innen 2030 i forhold til 1990 og bli et lavutslippssamfunn i 2050. Petroleumssektoren vil ikke være den samme vekstmotoren i norsk økonomi lenger, og Norge trenger nye grønne arbeidsplasser og verdiskaping som kan kompensere for den forventede nedgangen.

Endringene må skje fort, både for å kunne nå klimamål og for å henge med i det internasjonale kappløpet om å utvikle fremtidens kunnskapsmiljøer og arbeidsplasser. Staten spiller en avgjørende

rolle både når det gjelder å peke ut kurs, bidra til samordning og ved å få på plass nødvendige virkemidler.

De viktigste virkemidlene som må på plass, vil være følgende:

1. Stimulering av markedene for å sikre etterspørsel etter grønne varer og tjenester.
2. Sikre tilgang på kapital for å bygge industri og næring som kan levere grønne varer og tjenester.
3. Satse på tiltak som gir økt produksjon og mer effektivt uttak av fornybar biomasse.

Høringssvaret tar videre for seg disse tre hovedmomentene. Deretter kommenteres følgende kapitler fra rapporten «Grønn konkurransekraft» med størst relevans for skogens verdikjede:

- Utslippsfri og effektiv transport
- Utslippsfri prosessindustri
- Bærekraftige og effektive bygg
- Norsk skog kan brukes mye mer

Hvert avsnitt i høringssvaret starter med en oppsummering av de konkrete tiltakene vi mener det er viktigst at regjeringen følger opp. Helt til slutt i høringssvaret gir vi vår vurdering av veien videre.

Stimulering av markedene

Regjeringen bør særlig følge opp:

1. Offentlig sektors innkjøpsmakt må benyttes aktivt for å akselerere det grønne skiftet og stimulere til innovasjon og teknologiadapsjon, i tillegg til å bygge marked for klimavennlige løsninger.
2. Markedsstimulerende virkemidler i form av reguleringer, standardiseringer, påbud, forbud, avgifter eller insentiver bør benyttes aktivt for å gjøre klimavennlige løsninger konkurransedyktige og samtidig legge til rette for lønnsomt norsk næringsliv.

Som rapporten «Grønn konkurransekraft» påpeker, er det offentlige en betydelig, og i noen tilfeller dominerende, aktør i markedet. Hvordan det offentlige opptrer som innkjøper vil derfor ha stor betydning for dynamikken og utviklingen i produkt- og tjenestemarkedene.

De offentlige innkjøpsprosessene vektlegger som oftest lavest mulig pris for en gitt leveranse, og like konkurransevilkår for tilbyderne. Dette er passive innkjøpsprosesser der etterspørselen dreies mot kjente produkter, etablerte løsninger og utprøvde teknologier, og som i svært liten grad bidrar til innovasjon og adopsjon av nye lavutslippsteknologier og -løsninger. Utvalget selv skriver: «Det er ikke gratis å ta klimautfordringen på alvor. Men det blir enda dyrere å ikke handle i tide.»

Vi stiller oss bak rapportens vurdering av offentlig sektors innkjøpsmakt, og at denne må benyttes aktivt for å akselerere det grønne skiftet og stimulere til innovasjon og teknologiadapsjon. På denne måten vil dette markedet gi bedriftene mulighet til å bygge kompetanse og lønnsomhet som både kan gi norske bedrifter et forsprang i internasjonal konkurranse, samtidig som det vil bidra til å gjøre klimavennlige løsninger billigere og mer effektive. Dermed kan norske bedrifter utvikle fortrinn for eksport av grønne løsninger og produkter til utenlandske markeder.

Innen visse områder kan markedsstimuleringen også skje gjennom reguleringer i form av påbud, forbud, avgifter eller incentiver. Denne type virkemidler kan være svært virkningsfulle, noe for

eksempel elbilpolitikken viser. Dette har medført en kraftig vekst i andelen nye nullutslippskjøretøy, men har ikke bidratt til vesentlig økt verdiskapning i Norge eller mange nye arbeidsplasser så langt.

Det næringspolitiske aspektet har ikke vært fremtredende i norsk klimapolitikk frem til nå, og vi støtter rapporten «Grønn konkurransekraft» når det påpekes at det grønne skiftet også må brukes til å skape konkurransedyktige bedrifter.

Sikre tilgang på kapital

Regjeringen bør særlig følge opp:

1. Norsk skogsindustri må sikres konkurransedyktige rammevilkår slik at Norge blir et attraktivt land å investere i.
2. Mandatet til det nye investeringsselskapet «Fornybar AS» må utformes slik at selskapet tilbyr langsiktig finansiering til selskaper som kan bidra til reduserte klimagassutslipp med særlig vekst på industri som produserer klimavennlige produkter basert på fornybare norske ressurser.
3. Det bør etableres en ordning som sikrer at den enkelte skogeier kan avsette inntil 30 prosent av tømmerets bruttoverdi til kjøp av andeler i investeringsfond som har som formål å investere i norsk skogsindustri.
4. Det bør utredes og etableres en garantiordning som skal fungere som risikoavlastende tiltak og tiltrekke privat kapital til etablering av grønn industri.

Omstilling og vekst krever risikokapital. Regjeringens ekspertutvalg for «Grønn konkurransekraft» peker på at tilgangen til privat risikokapital er lav i Norge, og at utviklingen er negativ. Tall fra Eurostat indikerer at tilgangen på risikokapital i 2014 var lavere enn hva den var rett før finanskrisen, og at Norge rangerer lavest av de nordiske landene. «Grønn konkurransekraft» slår fast at offentlig kapital må brukes til å frigjøre mer privat kapital. Skognæringen deler rapportens syn på at tilgangen på venturekapital må styrkes, og støtter utvalgets anbefalinger for dette.

Som rapporten understreker, trengs «særskilt tilrettelegging og økonomisk særbehandling i en overgangsperiode» for at skogbaserte løsninger skal kunne bygge seg opp til å erstatte fossilbaserte produkter. Manglende tilgang på kapital er en av årsakene til at det i Norge er besluttet investeringer i skogsindustrien på kun 300 millioner for perioden fram til 2019, mens tilsvarende tall i Sverige og Finland er 20 milliarder og 27 milliarder.

Når investeringene kommer i våre naboland, viser det at det finnes internasjonal kapital som går inn i skogsindustrien. Norge trenger konkurransedyktige rammevilkår som gjør Norge til et attraktivt land å investere i.

Det er et tankekors at Norge gjennom Statens pensjonsfond utland har investert over 21 milliarder kroner i svensk og finsk skogsindustri, samtidig som staten gjennom Investinor kun har investert 100 millioner i norsk skogsindustri. På denne måten er norsk statlig kapital med på å konkurrere ut norske prosjekter istedenfor å skape industri, arbeidsplasser og verdier nasjonalt.

En rekke større investeringer er imidlertid under planlegging i Norge. Blant annet er det konkrete prosjekter innenfor produksjon av massivtre, biodrivstoff, trepellets og trekull. Tilgang på kapital vil være avgjørende for å sikre positive investeringsbeslutninger.

Regjeringen har varslet at det i løpet av 2017 skal etableres og finansieres opp et nytt norsk investeringsselskap «Fornybar AS». Formålet med det planlagte selskapet er å investere i bedrifter

som direkte eller indirekte kan bidra til reduserte klimagassutslipp. Det nye investeringsselskapet «Fornybar AS» må kunne gå inn i både etablerte og nye selskaper, og mandatet må utformes slik at selskapet tilbyr langsiktig finansiering og stimulerer til utløsing av private investeringer.

Utløsing av private investeringer kan skje ved at det offentlige gjennom direkte investeringer i eierandeler reduserer risikoen for private medeiere. Det kan også gjøres gjennom «fond-i-fond»-modeller eller tilsvarende der en benytter kompetansen til private eiermiljø i utvelgelse og oppfølging av enkeltinvesteringer. Mandatet til «Fornybar AS» bør utformes slik at begge disse modellene kan være aktuelle.

Kapitalbehovet i skognæringen er knyttet til å etablere eller fornye industri som gjennom sine produkter bidrar til å erstatte fossile ressurser og klimabelastende materialer, og på den måten reduserer klimagassutslippene.

Mandatet til «Fornybar AS» må derfor utformes slik at selskapet nettopp bør gå inn i selskaper som lager produkter hvor det er selve produktene som bidrar til vesentlig reduserte klimagassutslipp ved å erstatte utslippsintensive alternativer. Ensidig fokus på produksjonsprosessene vil være en uheldig begrensning.

En stor del av investeringene knyttet til et grønt skifte vil handle om å ta i bruk eksisterende teknologi. Det er følgelig viktig at mandatet ikke utelukkende fokuserer på utvikling og bruk av ny teknologi.

Industriinvesteringer er kapitalintensivt. Det innebærer behov for betydelige midler både fra det offentlige og det private. Avkastningskravet på 20 prosent, som Investinor i praksis har operert med, har utelukket investeringer i industri med normalt god lønnsomhet. Mandatet til «Fornybar AS» må utformes slik at avkastningskrav ikke utelukker lønnsomme industriinvesteringer. Det risikojusterte avkastningskravet bør som et minimum i hvert fall ikke være høyere enn for rent finansielle plasseringer.

Som regjeringen fremmet i sitt forslag til revidert nasjonalbudsjett i 2016, bør mandatet åpne for å ta større risiko enn en ren finansiell aktør ville gjort. Innstillingen beskriver at «Fornybar AS» skal være et bidrag til at Norge når sine klimamål. Selskapet bør samtidig være et virkemiddel for utvikling av grønne industriarbeidsplasser i Norge, og bidra til utvikling av virksomheter som benytter norske naturressurser i produkter som reduserer klimagassutslippene. En offensiv innretning av fondet ville innebære at man utnyttet EØS-avtalens handlingsrom maksimalt for å tiltrekke denne typen investeringer hit.

Ved beregning av avkastning på lange investeringer, må en kunne ta med forventet pris på klimagassutslipp fram i tid. Høyere CO_2-pris vil kunne gi vesentlig høyere avkastning for klimavennlige kapitalplasseringer.

Skogen har lavere verdi uten skogsindustri. Skogeierne vil derfor ha særlig interesse av å investere i industrien, men hver enkelt eier har begrenset tilgjengelig kapital og eierskap til utfordringen. Med bakgrunn i regjeringsplattformen, der det konkret tas til orde for en skattekredittordning for skogeiere som investerer i industriformål, fremmes det her et forslag som stimulerer til omplassering av skogkapital til industrikapital.

Forslaget innebærer at den enkelte skogeier ved salg av tømmer får muligheten til å avsette inntil 30 prosent av tømmerets bruttoverdi til kjøp av andeler i investeringsfond som har som formål å investere i norsk skogsindustri. Forutsetningen er at det først avsettes minimum 10 prosent til skogfond, og at det ikke er noen kobling mellom disse fondene.

En slik ordning vil kunne bidra til å reise en betydelig privat investeringskapital. Dette vil også kunne gi økt tilgang på øvrig privat kapital da eksterne investorer ofte vurderer samfinansiering som positivt.

Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) utsteder garantier på vegne av den norske stat for å fremme norsk eksport, sikre lokal verdiskaping og være en god finansiell partner for norske eksportører. Det bør utredes om en lignende garantiordning kan etableres med formål å støtte etableringen av grønn norsk industri. En slik modell hvor staten går inn som garantist, vil redusere risikoen for prosjektene, og tiltrekke privat kapital også til prosjekter som uten en slik garantiordning anses som for risikable.

Satse på tiltak for økt produksjon og uttak av biomasse

Regjeringen bør særlig følge opp:

1. Stimulere tiltak som øker ressursgrunnlaget i skogen, slik som planteforedling, planting på nye arealer, gjødsling av skog, samt tettere planting hvor det er aktuelt.
2. Øke grunnlaget for bærekraftig og lønnsom hogst gjennom tilrettelegging for investeringer i skogsbilveier og infrastruktur slik som terminaler og kaier, samt utbedre flaskehalser på veinett og jernbane for å sikre en kostnadseffektiv transport av tømmer til industrien.
3. Sikre at naturmangfold og verneverdige miljøkvaliteter ivaretas uten av det legges så store restriksjoner på skog at dette reduserer muligheten til å hente tilstrekkelig biomasse til å nå de ambisiøse klimamålene Norge har forpliktet seg til.
4. Legge til rette for en eiendomsstruktur som ivaretar rasjonell drift.
5. Innføre flat kapitalskatt på skogbruksinntekt.

Skogen spiller en avgjørende rolle i omstillingen til lavutslippssamfunnet, og dette fremheves også i «Grønn konkurransekraft». FNs klimapanel forutsetter økt hogst og økt bruk av biomasse globalt i alle sine scenerier, og i sin femte og foreløpig siste rapport, forutsetts det å øke avvirkingen med 51 - 200 prosent samtidig som bruken av moderne bioenergi minst må femdobles. Hvis man ikke gjør dette, må det gjennomføres andre tiltak for å nå 2-gradersmålet der kostnadene anslagsvis er 44 - 78 prosent høyere.

For å muliggjøre en slik økning i bruk av biomasse, kreves målrettede tiltak som sikrer en økning av det langsiktige ressursgrunnlaget i skogen, og som muliggjør økt effektivt uttak av bærekraftig biomasse.

Scenarier for å komme under 2-gradersmålet omfatter skogplanting globalt på et areal som samlet sett er større enn Oceania (10 milliarder dekar) innen 2050. Skogplanting og andre tiltak for å øke skogproduksjonen vil være avgjørende for hvor mye biomasse vi kan bruke i framtida. Uten økt produksjon, uttak og bruk av fornybart trevirke som kan erstatte fossile ressurser, vil det med den kunnskap vi har i dag, ikke være mulig å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 - 2 grader.

Utslipp og opptak av klimagasser i skogen blir påvirket av en rekke faktorer, slik som skogens alderssammensetning, avvirkningsnivået, omfang av planting av skog på nye arealer, plantetthet, ungskogpleie, tynning og andre skogskjøtselstiltak som gjødsling. Omløpstiden for norsk skog er mellom 70 - 120 år. Skog skiller seg derfor fra de fleste andre sektorer ved at mange av tiltakene, slik som nyplanting og økt plantetetthet, vil ha begrenset effekt på klimagassregnskapet på kort sikt, men meget stor effekt på lang sikt.

Etter «Klimakur 2020» har Miljødirektoratet, alene eller sammen med andre etater, gjort ytterligere utredninger om hvordan skog og skogressurser bør forvaltes i et klimaperspektiv. Utredningene er gjort med tanke på klimaeffekt, kost / nytte og miljøkriterier for å sikre at det tas nødvendige miljøhensyn. De videre utredningene har resultert i rapportene «Planting av skog på nye arealer», «Målrettet gjødsling av skog som klimatiltak» og «Vern eller bruk av skog som klimatiltak».

Tiltakene gjødsling av skog og planting av skog på nye arealer vurderes som gode klimatiltak med akseptable konsekvenser for naturmangfold, mens vern av skog vurderes ikke å være et egnet klimatiltak.

I dag høstes om lag halvparten av den årlige tilveksten i den norske skogen. Tilsvarende tall for Sverige og Finland er henholdsvis 80 prosent og 76 prosent. I følge NIBIO er det et bærekraftig grunnlag for å øke uttaket av tømmer fra de norske skogene til 15 millioner kubikkmeter årlig, fra dagens 12 millioner. Utbygging av infrastruktur kan øke dette ytterligere.

Investeringer i skogsbilveier er et viktig tiltak som sikrer lønnsomt uttak av råvarer fra skogen. Dette innebærer både bygging av nye skogsbilveier og utbedring av eksisterende skogsbilveier til moderne standard. Effektiv transport av tømmeret fra skogen og fram til industrien er en forutsetning for å sikre lønnsomhet, og utbygging av tømmerterminaler og -kaier er viktige tiltaksområder. Det samme er utbedringer av flaskehalser på veinett og jernbane, eksempelvis ved å øke kapasiteten på bruer som er særlig viktige for industrien.

Norsk skogbruk er underlagt strenge miljøkrav og sertifiseringsordninger for å ivareta naturmangfold og verneverdige miljøkvaliteter. Samtidig er det viktig at det ikke legges så store restriksjoner på produktiv skog at dette reduserer muligheten til å hente tilstrekkelig biomasse til å nå de ambisiøse klimamålene Norge har forpliktet seg til. Miljødirektoratet vurderer i sin rapport «Vern eller bruk av skog som klimatiltak» at vern av skog ikke er et egnet klimatiltak. Det er også verdt å merke seg at det biologiske mangfoldet i norske skoger øker.

Rasjonell eiendomsstruktur er omtalt både i strategidokumentet «SKOG 22» og i stortingsmeldingen «Verdier i vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring» som et område som kan øke investeringene, redusere driftskostnadene og dermed øke ressursgrunnlaget og avvirkningsvolumet fra skogen. Et tiltak for å få til dette er å fjerne prisreguleringen ved salg av rene skogeiendommer og kombinerte eiendommer der andelen dyrket jord utgjør mindre enn konsesjonsgrensen for dyrket jord. Et annet tiltak er å stimulere til effektiv bruk av jordskifteinstituttet med mål om en mer rasjonell eiendomsstruktur gjennom å legge til rette for eiendommer med økt grad av sammenhengende teiger.

Vedtatt statsbudsjett for 2017 legger opp til avvikling av gjennomsnittsligning og overgang til tømmerkonto for skogeiere. På grunn av det progressive skattesystemet vi har i Norge, kan begge disse ordningene medføre at skogeier av skattemessige hensyn avvirker på andre tidspunkt enn det som er mest rasjonelt sett fra skogfaglig ståsted. Flat kapitalskatt på skogbruksinntekter vil ikke gi denne typen negative effekter på avvirkningen, og vil samtidig bidra til økt lønnsomhet for hele verdikjeden.

Utslippsfri og effektiv transport

Regjeringen bør særlig følge opp:

1. Forsterke vedtatt plan for omsetningspåbud i 2020 ved å sikre et bredt forlik som forskriftsfester en trinnvis og forutsigbar opptrappingsplan for biodrivstoff fram til 2030.

«Grønn konkurransekraft» framhever at transportsektoren er den største kilden til klimagassutslipp i Norge, samtidig som mobilitet er grunnleggende for nesten all verdiskaping. Skal Norge klare sine forpliktelser om å kutte 40 prosent av de ikke-kvotepliktig utslippene nasjonalt innen 2030, må størsteparten av kuttene tas i transportsektoren. På sikt må sektoren bli utslippsfri.

For å få til dette, er innfasing av nullutslippsteknologi avgjørende. Elektrisitet og hydrogen vil bidra til at behovet for flytende drivstoff reduseres, men det er ikke realistisk at behovet elimineres. For personbiler er det sannsynlig at nullutslippsalternativer raskt kan bli dominerende for nye kjøretøy. Det vil likevel være behov for flytende drivstoff i lang tid for eksisterende kjøretøy, og i tillegg er det ikke realistisk med en like rask omlegging til nullutslippsalternativer innenfor tungtransport, anleggsmaskiner, skipsfart og luftfart. For å nå forpliktelsene for utslippskutt, må derfor fossilt drivstoff i stor skala erstattes av bærekraftig biodrivstoff fra fornybare kilder.

Mens det i Norge ble omsatt 190 millioner liter biodrivstoff i 2015, omsatte Sverige 1,4 milliarder liter og Finland drøyt 600 millioner liter før dobbelttelling. Finland vedtok allerede i 2009 en plan for gradvis økning av omsetningspåbudet frem mot 2020 hvor man stiller krav om at minst 20 prosent av alt omsatt drivstoff til vegtrafikken skal være biodrivstoff. I 2015 var kravet 8 prosent. Likevel var andelen oppe i 21,6 prosent. Forutsigbare og ambisiøse omsetningskrav, kombinert med dobbeltelling av avansert biodrivstoff og en progressiv CO_2-avgift, har drevet markedet. Samtidig har det gitt Finland en ledende rolle i produksjon av biodrivstoff. De finske selskapene St1, UPM og Neste har allerede åtte fabrikker for produksjon av avansert biodrivstoff.

For at Norge skal ha noen som helst mulighet til å nå forpliktelsen om å redusere klimagassutslippene med 40 prosent innen 2030, må bruken av biodrivstoff økes til 1,7 milliarder liter i 2030, slik transportetatene foreslår i sitt plangrunnlag for Nasjonal transportplan.

Avansert biodrivstoff er laget av avfall, rester og celluloseholdig materiale som ikke kan brukes til mat. Avansert biodrivstoff gir høyere klimanytte enn konvensjonelt biodrivstoff. Biodrivstoff fra skog reduserer klimagassutslippene med mellom 70 prosent og 95 prosent, sammenlignet med fossilt drivstoff, i henhold til EUs fornybarhetsdirektiv og Norges produktforskrift.

Tall fra Treindustrien på tilgjengelig flis, spon, bark og avkapp viser at disse ressursene alene kan gi 400 millioner liter avansert biodrivstoff. Etter omfattende nedleggelser av norsk papirindustri, har Norge gått fra å være en nettoimportør til å bli en nettoeksportør av tømmer. Tømmereksporten i 2015 utenom sagtømmer, ville som råstoff til avansert biodrivstoff tilsvart ytterligere 350 millioner liter.

Ifølge NIBIO er det et bærekraftig grunnlag for å øke årlig avvirkning i Norge. Det er i tillegg rom for å utnytte skogavfall som topper og grener (grot) som i all hovedsak blir liggende igjen i skogen fordi lønnsomheten ikke er god nok per i dag. Grot utgjør anslagsvis 20 til 30 prosent av biomassen i granskog.

Stortinget har vedtatt at andelen biodrivstoff i veitrafikken skal økes til 20 prosent innen 2020, hvorav minst 8 prosent skal være dobbelttellende avansert biodrivstoff. Dette vil gi et behov for anslagsvis 170 millioner liter avansert biodrivstoff i Norge i 2020.

Det har vært mye debatt om biodrivstoff fra skog etter vedtaket. Dessverre er debatten preget av manglende forståelse av skogbruk, industriprosesser og klimaforskning. Dette gjelder særlig innenfor følgende tre områder:

- Man glemmer / utelater at alt tømmer som kan benyttes til trelast, fortsatt vil bli til trelast selv med biodrivstoffproduksjon da dette er klart mest lønnsomt. Samtidig gir bruk av tre i

bygg størst klimanytte. Økt verdi av sidestrømmer og restprodukter vil gi mer trelast og klimavennlige byggematerialer fordi det bidrar til økt lønnsomhet for verdikjeden som helhet.

- Man glemmer / utelater å regne på klimaeffektene i sidestrømmene fra selve biodrivstoffproduksjonen. Sidestrømmene utgjør en viktig del av verdien, og ofte en enda større del av klimanytten enn selve biodrivstoffet. Ulike produksjonsprosesser gir ulike utbytter av biodrivstoff og ulike sidestrømmer. Disse gir både substitusjonseffekter og karbonlagring.

- Man sidestiller utslipp av CO_2 fra biomasse med utslipp fra fossile ressurser og regner på karbongjeld uten å ta inn over seg forskningen som viser at utslipp av CO_2 fra biomasse ikke lineært øker den globale oppvarmingen slik CO_2 fra fossile kilder gjør. I tillegg vil nedkjøling som følge av endring i overflatens evne til å reflektere sollys (albedo) etter hogst, kunne redusere eller oppveie den midlertidige klimagasseffekten. Endring i albedo vil være sterkest på arealer med langvarig snødekke.

Sidestrømmer av andre produkter fra biodrivstoffproduksjon fra skogvirke kan for eksempel være lignin, spesialcellulose, biokull eller lignende. Disse sidestrømmene kan både ha substitusjonseffekt ved at de erstatter utslippsintensive og / eller petroleumsbaserte produkter, og de kan lagre karbon over svært lang tid.

Eksempelvis vil sidestrømmene i form av ligninpellets og biometan fra St1 sin planlagte bioetanolfabrikk på Follum, gi 3,5 ganger høyere utslippsreduksjon enn selve biodrivstoffet. Andre sidestrømmer kan være biokull for lagring i jordsmonn eller lignin som dispergeringsmiddel i støp som kan lagre karbon i mange hundre år.

For å kunne utløse investeringer i norsk produksjon av avansert biodrivstoff, trengs langsiktige, forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser. Aller viktigst for å sikre den langsiktige tilgangen til klimavennlig og bærekraftig drivstoff er derfor en langsiktig opptrappingsplan frem til 2030, med en trinnvis og forutsigbar økning.

Dersom en slik opptrappingsplan forskriftsfestes som man har gjort i Finland, vil dette gi forutsigbare rammevilkår for bedriftene som vurderer å investere i ny produksjon. Fra aktørene gjør sine investeringsbeslutninger og fram til anleggene er i gang med produksjonen, vil det normalt gå mellom tre og fire år. Omsetningskravene etter 2020 er derfor viktigere for utvikling av anlegg for norskprodusert biodrivstoff, enn kravene i 2020 som nå er vedtatt.

Utslippsfri prosessindustri

Regjeringen bør særlig følge opp:

1. Målrette teknologiutviklingen slik at Norge ligger helt i forkant på kunnskap om hvordan fornybart karbon kan erstatte fossilt karbon i produkter. Anvendelser der vi har særskilte fortrinn eller behov bør prioriteres.
2. Sikre at Norge er et attraktivt land for lokalisering av grønne industrianlegg gjennom en helhetlig tilnærming til industriens rammebetingelser og legge mer vekt på vertskapsrollen for industrietablering.

Norsk prosessindustri står for en ikke ubetydelig del av norske klimagassutslipp selv etter en kraftig effektivisering av energibruk og karbonavtrykk. Prosessindustrien har redusert sine utslipp med 40

prosent siden 1990 samtidig som verdiskapningen er økt. For å kunne konkurrere med utenlandske aktører med lavere lønnskostnader, har norsk industri lenge hatt fokus på teknologiutvikling som øker effektiviteten og reduserer energibehovet. Vi er imponert over industriens offensive holdning og det veikartet de har utviklet som et innspill til «Grønn konkurransekraft».

Et eksempel er metallindustrien som arbeider for å erstatte fossilt kull med biokull som reduksjonsmiddel. Biokull kan produseres som en sidestrøm til biodrivstoffproduksjon. Bioraffinerier vil bli en viktig industri dersom en skal kunne realisere målet om å bytte ut fossilt karbon med fornybart karbon i øvrig industri.

Bærekraftige og effektive bygg

Regjeringen bør særlig følge opp:

1. Innføre krav om økt bruk av fornybare materialer i bygg og anlegg.
2. Byggteknisk forskrift revideres slik at livssyklusanalyser legges til grunn ved beregning av klimagassutslipp.
3. Offentlige anskaffelser må brukes til innovasjon gjennom å legge til rette for økt bruk av fornybare bygningsmaterialer. Dette må sikres når forskrift til ny lov om offentlige anskaffelser nå skrives.
4. Styrke næringsrettet innovasjon gjennom virkemidler slik som «Treprogrammet».
5. Direktoratet for byggkvalitet (DIBK) må sørge for at det utvikles standardiserte metoder og verktøy som setter alle som etterspør klimavennlige løsninger fra bygg- og anleggssektoren i stand til å stille de riktige kravene og redusere risikoen for å gjøre formelle feil i innkjøpsprosessen.

Strategiarbeidet «SKOG22» viser at omsetningen fra norsk skog- og trenæring minst kan firedobles til 180 milliarder kroner per år. Det største potensialet for økt verdiskaping kommer fra økt bruk av tre i bygg som også er et av de mest kostnadseffektive tiltakene for reduksjon av klimagassutslipp.

Bygg- og anleggssektoren står for 40 prosent av materialforbruket og 36 prosent av det stasjonære energiforbruket i Norge. Byggenæringen omsetter for ca. 1000 milliarder kroner per år hvor det offentlige utløser ca. 40 prosent av dette. Myndighetene må sørge for innovasjon og næringsutvikling gjennom offentlige anskaffelser, planmyndigheten og byggeregelverket.

Byggteknisk forskrift (TEK) stiller stadig strengere krav til energiforbruk i byggenes driftsfase. Det er ikke tilsvarende systematikk i arbeidet for å redusere byggsektorens samlede klimabelastning gjennom øvrige deler av byggenes livsløp. I Byggnæringens Landsforening (BNL) sin framlagte klima- og miljøpolitikk som innspill til det grønne skiftet, fremheves materialvalg, ressursbruk og sirkulære målsettinger som de viktigste tiltakene.

I Sverige har Miljömålsberedningen i sommer lagt fram sin rapport med forslag til regjeringen for hvordan klimamålene skal nås. For byggsektoren foreslår de å innføre livssyklusanalyser (LCA) for å optimere alle bygg- og anleggsprosjekter klimamessig. Miljömålsberedningens saksordfører har uttalt til byggindustrien.se at dette er så nære en kan gå i å si at en skal bygge så mye som mulig i tre.

Også FNs Klimapanel fastslår behov for å erstatte utslippsintensive materialer med trevirke. Tre er det eneste reelt fornybare byggematerialet som er aktuelt å bruke i stor skala.

Skogmeldingen anerkjenner trevirke som et klimavennlig materiale og regjeringen vil stimulere til økt bruk av treprodukter gjennom virkemidler i Innovasjon Norge og ved å ville at det offentlige skal være forbilde for miljøvennlige byggeløsninger.

Norsk skog kan brukes mye mer

I tillegg til alle tiltakene beskrevet i de tidligere avsnittene, bør regjeringen særlig følge opp:

1. Utrede hvordan markedene kan stimuleres til å ta i bruk nye produkter laget av fornybare råvarer fra skogen deriblant utrede tiltak for å stimulere et marked for biobasert plast i emballasje.
2. Bidra til at Norge er i front på utvikling og bruk av nye typer fôr og fôrtilsetninger i oppdrettsnæring og husdyrhold.

Som rapporten «Grønn konkurransekraft» slår fast, vil skogen spille en avgjørende rolle i omstillingen til lavutslippssamfunnet. For å sikre størst mulig klimagevinst fra skogen, er det særlig to typer hovedtiltak som må gjennomføres:

- Tiltak som øker ressursgrunnlaget i skogen
- Tiltak som øker ressursutnyttelsen fra skogen og erstatter utslippsintensive produkter

«Grønn konkurransekraft» trekker fram en rekke forslag og initiativer hvor skog kan erstatte utslippsintensive alternativer, deriblant økt bruk av tre i bygg, bioraffinering, nye innsatsfaktorer til fôrindustrien, trekull som erstatter kull i prosessindustrien, bioetanol til plastproduksjon og biodrivstoff.

Mulighetene er mange, likevel har Norge de siste årene gått fra å være en nettoimportør til å bli en nettoeksportør av tømmer i hovedsak som en følge av nedleggelse av tradisjonell papirindustri. Dette har igjen medført redusert verdi på massevirke og redusert verdi på restprodukter fra sagbruksindustrien, slik at lønnsomheten har blitt lavere både i primærskogbruket og i industrien. Innsats for å stimulere til økt bruk av skogen som ressurs for grønne alternativer gjør det nødvendig parallelt å sikre effektiv produksjon og tilførsel av råvare.

Utvalget ser at Norge er langt fra å utnytte det potensialet som vokser og står i skogen, og understreker at skogen må høyere opp på den politiske agendaen. Gjennom stortingsmeldingen om skog- og trenæringen som ble lagt frem i oktober 2016, peker regjeringen på mulighetene som ligger i aktiv bruk av skogressursene, og omtaler tiltak som kan bidra til å fremme verdiskaping og et grønt skifte i økonomien. Likevel tas det fortrinnsvis til orde for generelle ordninger som skal stimulere næringslivet som helhet. De målrettede tiltakene som kan utløse nye investeringer og ny aktivitet i skogen, mangler.

«Grønn konkurransekraft» peker på at økt utnyttelse av den norske skogen vil kreve helhetlig og konsistent politikk på flere områder. I rapporten står det: «For at skogbaserte løsninger skal kunne bygge seg opp til å erstatte fossilbaserte produkter, så trengs særskilt tilrettelegging og økonomisk særbehandling i en overgangsperiode. Dette gjøres mest effektivt gjennom å stimulere etterspørselen etter norsk biomasse fra skog. Økt bærekraftig bruk av den norske skogen vil legge grunnlag for utslippsreduksjoner i andre sektorer og økt lagring av karbon på lengre sikt.»

Vi er helt enige i denne tilnærmingen, og ser for eksempel hvordan Finland har lyktes ved å gjøre skogen til et prioritert nasjonalt satsingsområde og ved å gjennomføre en serie av målrettede tiltak for å utnytte skogens innovasjons- og verdiskapingspotensial.

Veien videre

Næringene selv har gitt sine innspill til veikartene som ligger til grunn for rapporten «Grønn konkurransekraft». Det skal bemerkes at enkelte av bidragene har hatt større fokus på hvordan man skal lykkes med å få ned klimagassutslippene enn på hvordan den grønne omstillingen kan brukes til å skape nye arbeidsplasser og langsiktig lønnsom konkurransekraft. Tiltakene som er skissert skal bidra til at Norge når sine klimamål og samtidig oppnår økt verdiskaping og økt sysselsetting. For å lykkes med dette kreves det samarbeid mellom flere departementer og at «statsministeren selv tar ansvaret for å gi retning og kraft til realiseringen», slik som utvalget presiserer.

Mange av forslagene må bearbeides videre og konkretiseres i samarbeid mellom myndigheter og næringsaktører. Som rapporten understreker, blir det ikke grønn konkurransekraft uten et slikt samarbeid. Skognæringen takker for muligheten til å bidra gjennom denne høringen og ser med forventing frem til å delta aktivt i et videre samarbeid. Blant annet vil vi gjerne gjenta vårt ønske om å få etablert et eget forum for dialog mellom regjeringen og næringen ledet av landbruks- og matministeren. Skognæringen vil være med på et slikt samarbeid og ønsker en tett dialog om videre konkretisering av virkemidler og tiltak.

Med vennlig hilsen

Erik Lahnstein (sign.)	Arne Rørå (sign.)	Arnt S. Rørvik (sign.)
Adm. direktør Norges Skogeierforbund	Adm. direktør NORSKOG	Konst. adm. direktør Statskog
erik.lahnstein@skog.no m: 905 62 893	arne.roraa@norskog.no m: 913 35 914	aro@statskog.no m: 481 47 155

Henvendelser angående høringssvaret kan også rettes direkte til saksbehandler Erland Lundby, rådgiver industrielle rammevilkår Norges Skogeierforbund (erland.lundby@skog.no / 959 46 286).